

BỘ GIAO THÔNG VẬN TẢI
CHƯƠNG TRÌNH KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP NHÀ NƯỚC
"PHÁT TRIỂN GIAO THÔNG VẬN TẢI"

Mã số KC - 10

ĐỀ TÀI:

"XÂY DỰNG LUẬN CỨ KHOA HỌC
PHÁT TRIỂN VÀ TỔ CHỨC MẠNG LƯỚI
GTVT CỦA THỦ ĐÔ HÀ NỘI"

Mã số: KC - 10 - 02

QUYỂN I:

Phần mở đầu

Phần I: Hiện trạng, quan điểm và tiêu chuẩn
phát triển GTVT của Thủ đô Hà Nội

Phần II: Dự báo nhu cầu vận tải
hàng hoá và hành khách ở Hà Nội

HÀ NỘI 1993

1951-1
HỘI TRẠI NÔNG NGHIỆP CẤP

CHƯƠNG TRÌNH KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP NHÀ NƯỚC
"PHÁT TRIỂN GIAO THÔNG VẬN TẢI"

Mã số KC 10

ĐỀ TÀI:

" XÂY DỰNG LUẬN CỨ
KHOA HỌC PHÁT TRIỂN VÀ TỔ CHỨC
MẠNG LƯỚI GTVT CỦA THỦ ĐÔ HÀ NỘI "

Cơ quan chủ trì đề tài: TRƯỜNG ĐẠI HỌC GIAO THÔNG VẬN TẢI

Chủ nhiệm đề tài:

PGS. TS Nghiêm Văn Đình
Trường Đại học GTVT

Phó chủ nhiệm đề tài:

PTS. Nguyễn Văn Thụ
KS. Nguyễn Thanh Bình

Trường Đại học GTVT
Sở Giao thông Công chính

Các thành viên tham gia nghiên cứu:

1- PTS. Từ Sỹ Sùa Trường Đại học Giao thông vận tải
2- KS. Lê Thái Lĩnh Trường Đại học Giao thông vận tải
3- KS. Vũ Hồng Trường Trường Đại học Giao thông vận tải

và các cộng tác viên khác

MỤC LỤC

	TRANG
LỜI NÓI ĐẦU	1
PHẦN: ĐÁNH GIÁ HIỆN TRẠNG GTVT, MỤC TIÊU, QUAN ĐIỂM VÀ TIÊU CHUẨN PHÁT TRIỂN GTVT Ở HÀ NỘI	6
1. TÌNH HÌNH KINH TẾ XÃ HỘI CỦA THỦ ĐÔ HÀ NỘI	6
1.1 Điều kiện tự nhiên và dân số	6
1.2 Điều kiện kinh tế	7
1.3 Mục tiêu định hướng phát triển kinh tế - xã hội của Hà Nội đến năm 2000	10
2. HIỆN TRẠNG GTVT THỦ ĐÔ HÀ NỘI	16
2.1 Hiện trạng về hệ thống giao thông	
2.2 Hiện trạng về vận tải hành khách	25
2.3 Hiện trạng về vận tải hàng hoá	29
3. MỤC TIÊU, CÁC QUAN ĐIỂM PHÁT TRIỂN GTVT THỦ ĐÔ HÀ NỘI ĐẾN NĂM 2010 VÀ TƯƠNG LAI	32
* Mục tiêu	
3.1 Phát triển GTVT Hà Nội phải tiến hành theo một quy hoạch thống nhất phù hợp với chiến lược phát triển KT - XH của Thủ đô cần được đầu tư ở mức cao hơn để nhanh chóng xây dựng một hệ thống GTVT hoàn chỉnh, tương xứng.	33
3.2 Xây dựng và phát triển GTVT phải đảm bảo tính hệ thống, đồng bộ, liên thông	36
3.3 Xây dựng và phát triển GTVT phải đảm bảo hiệu quả KT-XH tổng hợp	38
4. ĐỊNH HƯỚNG TIÊU CHUẨN PHÁT TRIỂN GTVT Ở THỦ ĐÔ HÀ NỘI ĐẾN NĂM 2010	41
4.1 Thời gian một chuyến đi	44
4.2 Mật độ mạng lưới giao thông	44
4.3 Phần trăm quỹ đất cho giao thông vận tải	44
4.4 Vốn đầu tư phát triển GTVT tính bình quân người trong một năm	44

**PHẦN: DỰ BÁO NHU CẦU VẬN TẢI HÀNG HOÁ
VÀ HÀNH KHÁCH Ở THỦ ĐÔ HÀ NỘI**

MỞ ĐẦU

DỰ BÁO NHU CẦU VẬN TẢI HÀNG HOÁ Ở THỦ ĐÔ HÀ NỘI	46
1. ĐẶT VẤN ĐỀ	47
2. SƠ ĐỒ DỰ BÁO	48
3. TỔNG QUAN VỀ CÁC PHƯƠNG PHÁP DỰ BÁO NHU CẦU VẬN CHUYỂN HÀNG HOÁ CỦA THÀNH PHỐ	49
3.1 Khái niệm nhu cầu vận tải hàng hoá và các yếu tố ảnh hưởng	49
3.2 Tổng quan về các phương pháp dự báo nhu cầu vận tải hàng hoá	50
4. LỰA CHỌN SƠ BỘ CÁC PHƯƠNG PHÁP DỰ BÁO TRONG ĐỀ TÀI	56
5. NỘI DUNG VÀ TRÌNH TỰ TÍNH TOÁN THEO TỪNG PHƯƠNG PHÁP	57
5.1 Phân tích tương quan bằng mô hình hai nhân tố	57
5.2 Dự báo nhu cầu vận chuyển hàng hoá của Hà Nội theo thành phần	58
5.3 Dự báo nhu cầu vận chuyển bằng phương pháp định mức	60
5.4 Dự báo cự ly vận chuyển bình quân	
6. THU THẬP VÀ XỬ LÝ SỐ LIỆU CẦN THIẾT TRONG TÍNH TOÁN	60
7. KẾT QUẢ DỰ BÁO NHU CẦU VẬN CHUYỂN HÀNG HOÁ CỦA HÀ NỘI NĂM 1995 - 2000	66
7.1 Theo mô hình tương quan hai nhân tố	66
7.2 Theo phương pháp định mức tấn hàng vận chuyển tính bình quân cho một người dân thành phố	69
7.3 Kết quả dự báo theo mặt hàng chủ yếu	70
8. LỰA CHỌN KẾT QUẢ DỰ BÁO NHU CẦU	
9. DỰ BÁO CỰ LY VẬN CHUYỂN BÌNH QUÂN	78
10. DỰ BÁO NHU CẦU VẬN CHUYỂN HÀNG HOÁ Ở HÀ NỘI NĂM 2010	79
11. ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ DỰ BÁO	81
12. DỰ BÁO SƠ BỘ LƯỜNG HÀNG VẬN CHUYỂN THEO CÁC TUYẾN GIAO THÔNG CHỦ YẾU CỦA HÀ NỘI	82

DỰ BÁO NHU CẦU VẬN TẢI HÀNH KHÁCH Ở HÀ NỘI	86
MỞ ĐẦU	87
1. TỔNG QUAN VỀ NHU CẦU ĐI LẠI VÀ CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG TỚI NHU CẦU ĐI LẠI	88
1.1 Nhu cầu đi lại	88
1.2 Đặc tính và quy luật luồng hành khách trong thành phố	89
2. TỔNG QUAN VỀ DỰ BÁO VÀ CÁC PHƯƠNG PHÁP DỰ BÁO NHU CẦU ĐI LẠI	91
2.1 Khái niệm về dự báo và các phương pháp đánh giá kết quả dự báo	91
2.2 Tổng quan về các phương pháp dự báo nhu cầu đi lại của hành khách trong thành phố	93
2.3 Lựa chọn phương pháp dự báo trong đề tài	103
3. DỰ BÁO NHU CẦU ĐI LẠI CỦA HÀNH KHÁCH Ở HÀ NỘI	104
3.1 Sơ đồ dự báo	104
3.2 Một số chỉ tiêu cơ bản của Hà Nội	104
3.3 Phân vùng vận tải ở Hà Nội	104
3.4 Điều tra nhu cầu đi lại của người dân ở Thành phố Hà Nội	110
3.5 Dự báo hệ số phát triển giao thông	110
3.6 Dự báo nhu cầu đi lại giữa các vùng năm 1995 và 2000	113
3.7 Dự báo luồng hành khách ngoại thành và vắng lại	123
3.8 Dự báo nhu cầu đi lại năm 2010	123
4. PHÂN BỐ LUỒNG HÀNH KHÁCH	127
4.1 Một số phương pháp phân bố dòng hành khách của các tuyến giao thông công cộng	127
4.2 Lựa chọn phương pháp phân bố và kết quả phân bố hành khách ở Hà Nội	128

LỜI NÓI ĐẦU

Thủ Đô Hà Nội là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hoá, khoa học kỹ thuật của cả nước. Mức độ phát triển các lĩnh vực của Hà Nội một mặt phản ánh trình độ phát triển chung của một quốc gia, mặt khác có tác động trở lại tới sự phát triển chung đó. Đặc biệt trong điều kiện mới của sự phát triển kinh tế của khu vực Đông Nam á Hà Nội không chỉ là một thị trường hấp dẫn đối với cả nước mà còn hấp dẫn với các Nước trong khu vực và trên thế giới.

Mức độ hấp dẫn của nó phụ thuộc vào sự phát triển của Thủ Đô.

Trong lĩnh vực giao thông vận tải, Hà Nội là đầu mối giao thông quan trọng nhất, nơi hội tụ của các tuyến vận tải trong nước và quốc tế quan trọng như đường hàng không, đường sắt, đường thuỷ và đường bộ. Sự phát triển và vai trò của Thủ Đô không thể tách rời sự phát triển trước một bước của giao thông vận tải. Vì vậy việc xây dựng luận cứ khoa học phát triển và tổ chức mạng lưới giao thông vận tải của Hà Nội nhằm đáp ứng mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của Thủ Đô và của cả nước là vấn đề hết sức quan trọng và cấp bách.

Từ những năm 80 đến nay đã có nhiều đề tài nghiên cứu về GTVT Hà Nội do nhiều cơ quan, Viện, Trường thực hiện.

Trong chương trình trọng điểm cấp Nhà Nước mã số 34.03 các tác giả: Đào Xuân Lâm; Nguyễn Hồng ũng; Nguyễn Ngọc Quế; Nguyễn Quang Toàn; Phan Tiến Đức; Lê Thái Linh đã nghiên cứu 5 đề tài về giao thông vận tải Hà Nội.

Tại hội nghị khoa học " Giao thông vận tải Thành phố Hà Nội " (Tháng 10/1984) các tác giả Nguyễn Ngọc Quế, Dương Ngọc Hải cũng đã có các báo cáo về mạng và nút giao thông Hà Nội.

Trong những năm gần đây các tác giả Nguyễn Thanh Bình, Nguyễn Bằng Phấn và Hồ Đức đã nghiên cứu " Đề án khả thi sắp xếp lại vận tải tổ chức vận tải hành khách công cộng Nội thành Hà Nội " và " Dự án nâng cao chất lượng hệ thống giao thông công cộng ở Thủ Đô Hà Nội giai đoạn 1991 - 1995 ".

Song song với việc nghiên cứu của đề tài KC.10.02 một số chuyên gia của Sở GTCC Hà Nội, Trường Đại Học Xây dựng, Viện qui hoạch đô thị và nông thôn, Viện khoa học kỹ thuật GTVT, Viện nghiên cứu thiết kế đường sắt, Viện thiết kế GTVT, Viện khoa học kinh tế GTVT cũng đã tiến hành nghiên cứu một số vấn đề về GTVT Hà Nội.

Các đề tài, chương trình nghiên cứu kể trên trong chừng mực nhất định đã góp phần vào việc hoạch định các chính sách phát triển GTVT, làm cơ sở khoa học cho việc xây dựng hệ thống GTVT của Thủ Đô đáp ứng nhu cầu của đời sống kinh tế - Xã hội, làm tiền đề cho việc xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật trong tổng thể phát triển của Hà Nội.

Chính sách mở cửa và sự phát triển nhanh chóng của Hà Nội cũng đã thu hút các tác giả nước ngoài nghiên cứu về giao thông vận tải Hà Nội. Dự án UNDP VIE 88/040 nghiên cứu tổng quan giao thông vận tải quốc gia (1991 - 1992), Báo cáo giữa kỳ của đội nghiên cứu của JICA (Nhật Bản) về nghiên cứu tổng quan "Phát triển GTVT khu vực miền Bắc Việt Nam đều đặc biệt chú ý tới GTVT khu vực Hà Nội (11/1993). Các chuyên gia cơ quan phát triển quốc tế của Thụy Điển (SIDA) cũng đã có nhiều ý kiến khá sâu sắc về GTVT Hà Nội khi nghiên cứu về giao thông đô thị tại Hà Nội (Nghiên cứu dự báo 1993).

Trên thế giới, quá trình đô thị hoá diễn ra rất nhanh. Sự bão hoà các phương tiện vận tải ở các thành phố lớn của các nước có ảnh hưởng sâu sắc tới việc tổ chức vận tải giao thông đô thị.

Các nước lân cận Việt Nam đã đạt được nhiều kết quả khá quan trọng trong phát triển và tổ chức giao thông vận tải đô thị.

Đã có nhiều công trình khoa học nghiên cứu về lĩnh vực này. Những công trình khoa học và kinh nghiệm phát triển, tổ chức giao thông vận tải đô thị của các nước trong khu vực kết hợp với các kết quả nghiên cứu của các nhà khoa học Việt Nam trong lĩnh vực giao thông vận tải là những tiền đề tốt để nghiên cứu xây dựng luận cứ khoa học phát triển và tổ chức mạng lưới giao thông vận tải của Thủ Đô Hà Nội.

Tuy nhiên những đề tài và chương trình nghiên cứu đã nêu trên được tiến hành nghiên cứu trong điều kiện của nền kinh tế kế hoạch hoá tập trung hoặc sau này trong điều kiện nền kinh tế mới bước đầu chuyển sang cơ chế thị trường. Phần lớn các đề tài nghiên cứu đều đi sâu giải quyết từng vấn đề riêng biệt: Về nút, về vận tải hành khách, về vận tải hàng hoá, về mạng lưới đường bộ...vv.. Còn thiếu những đề tài nghiên cứu tổng hợp nhằm đưa ra các giải pháp đồng bộ về GTVT ở Thủ Đô Hà Nội.

Chính vì việc nghiên cứu xây dựng luận cứ khoa học cho phát triển và tổ chức mạng lưới GTVT của Hà Nội trong những năm tới là cần thiết.

Mục tiêu của đề tài nghiên cứu lần này là: Trên cơ sở phân tích sâu sắc thực trạng và nắm bắt được yêu cầu thực tế của GTVT Hà Nội, dựa vào những kinh nghiệm nghiên cứu

của các đề tài đã được nghiệm thu, cũng như những kinh nghiệm của các nước lân cận, việc nghiên cứu sẽ hướng vào xây dựng những luận cứ khoa học (cả về lý luận và thực tiễn) để phát triển và tổ chức mạng lưới GTVT của Thủ Đô, trên cơ sở đó nghiên cứu và đề xuất những giải pháp chủ yếu nhằm phát triển và tổ chức lại mạng lưới GTVT Hà Nội trong 10 - 15 năm tới.

Thực hiện mục tiêu trên. Trong nội dung nghiên cứu đề tài đã giải quyết hai vấn đề lớn sau:

1-Xây dựng những luận cứ khoa học phát triển hệ thống giao thông vận tải phù hợp với chiến lược phát triển kinh tế - xã hội và quy hoạch tổng thể của Thủ Đô Hà Nội.

2-Xác lập và tổ chức mạng lưới giao thông vận tải của Thủ Đô Hà Nội có tính khả thi nhằm đáp ứng những mục tiêu được đặt ra trong định hướng phát triển kinh tế - xã hội của Thủ Đô tại các thời điểm 1995, 2000, 2010.

Toàn bộ hai vấn đề trên đã được nghiên cứu và chi tiết hoá thành các nội dung sau đây:

1-Xây dựng hệ thống dữ liệu và phân tích, đánh giá hiện trạng mạng lưới GTVT của Thủ Đô Hà Nội.

2-Dự báo nhu cầu vận chuyển hàng hoá và hành khách của Thủ Đô Hà Nội.

3-Xây dựng hệ thống các quan điểm, các tiêu chuẩn phát triển và tổ chức mạng lưới GTVT.

4-Luận cứ phát triển hệ thống các phương thức vận tải.

5-Luận cứ phát triển hệ thống giao thông.

6-Luận cứ hình thành hệ thống tuyến vận tải hành khách, tuyến vận tải hàng hoá.

7-Vốn đầu tư, cơ chế, chính sách đảm bảo cho sự phát triển và tổ chức mạng lưới GTVT.

Để giải quyết mục tiêu và các nội dung cần nghiên cứu trên đây, tập thể tác giả đã chọn phương pháp nghiên cứu theo con đường tiếp cận thực tế có sự dẫn dắt của lý luận, có sự kế thừa kết quả nghiên cứu của các tác giả đi trước và kinh nghiệm của các nước lân cận để giải quyết vấn đề.

Những nguyên tắc chỉ đạo với phương pháp nghiên cứu là:

- Mọi nghiên cứu về GTVT Hà Nội đều phải xuất phát từ định hướng chiến lược phát triển kinh tế - xã hội và qui hoạch tổng thể Thủ Đô Hà Nội đã được duyệt.

- Đi từ nhu cầu đi lại, nhu cầu vận chuyển và đặc tính tiêu dùng vận tải của thủ đô để giải quyết các vấn đề về phát triển và tổ chức mạng lưới GTVT.

- Luận cứ và giải pháp về phát triển và tổ chức mạng lưới GTVT phải xuất phát và phù hợp với cơ chế kinh tế thị trường có quản lý theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

- Thực hiện việc nghiên cứu có tính tuần tự từ việc khai thác tối đa các tiềm năng trong tổ chức vận tải, trong điều khiển và tổ chức giao thông trên mạng hiện có đến các giải pháp về cải tạo, mở rộng, xây dựng mới đường xá, cầu cống. Đồng thời áp dụng những biện pháp có tính đột phá trong những lĩnh vực, những vùng, những thời điểm có thể và cần phải làm như vậy. Theo sự chỉ đạo của ban chủ nhiệm chương trình KC10, tập thể nghiên cứu đã gắn liền việc nghiên cứu đề tài với những vấn đề bức bách đang đặt ra cho GTVT Hà nội. Trên định hướng ấy, kết quả dự báo của đề tài đã được đưa ra ứng dụng để xây dựng phương án mạng lưới xe buýt Hà nội do Viện Khoa học Kinh tế GTVT chủ trì.; Các luận cứ, các đề tài đã được ứng dụng để xây dựng phương án tổ chức mạng lưới vận tải công cộng ở Hà nội đến năm 2000 do Sở GTCC chủ trì. Từng phần của đề tài đã được các tác giả đưa ra trình bày tại các Hội thảo về hệ thống bến xe của Hà nội, Hội thảo về chính sách đối với GTVT công cộng do Sở GTCC Hà nội và Sở GTCC Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức.

Toàn bộ kết quả nghiên cứu của đề tài được trình bày thành 4 quyển với những nội dung chủ yếu của từng quyển như sau:

Quyển I: Bao gồm phần mở đầu, phần đánh giá hiện trạng GTVT Hà nội; Phần dự báo nhu cầu đi lại và khối lượng vận chuyển hàng hoá; Phần các quan điểm và tiêu chuẩn phát triển GTVT (... trang)

Quyển II: Bao gồm phần luận cứ phát triển các phương thức vận tải; Luận cứ phát triển hệ thống giao thông (... trang)

Quyển III: Bao gồm phần luận cứ xây dựng hệ thống tuyến vận tải hành khách, vận tải hàng hoá; Phần vốn đầu tư, cơ chế, chính sách đảm bảo cho GTVT phát triển; Phần kết luận (...trang)

Quyển IV: Bao gồm toàn bộ những tài liệu cần thiết cho nghiên cứu và là tập dữ liệu gốc hữu ích cho những nghiên cứu khác sau này (...trang)

Trong quá trình nghiên cứu, tập thể tác giả đã nhận được chỉ đạo chặt chẽ cùng các ý kiến đóng góp có giá trị của Chủ nhiệm chương trình GS TS Lã Ngọc Khuê. Các tác giả cũng đã nhận được sự cổ vũ, tạo điều kiện và cộng tác thực sự của các cấp lãnh đạo, của các chuyên gia của Trường ĐH GTVT, Sở GTCC, Viện Quy Hoạch Đô thị và Nông thôn Bộ Xây Dựng, Viện Quy Hoạch Hà Nội, Viện kế hoạch dài hạn UBKHNN, Viện Khoa học Kinh tế GTVT, Viện Thiết Kế GTVT, Viện Nghiên cứu thiết kế đường sắt, Viện KHKT GTVT, Nhà xuất bản GTVT, các cơ quan thuộc Thành Ủy và Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội, Cục đường bộ, Liên hiệp đường sắt Việt Nam, Cục Đồ bản, Vụ khoa học kỹ thuật Bộ GTVT, Vụ Giao thông và Xây dựng Bộ KHCN và MT, trường ĐH Xây dựng và nhiều cơ quan và chuyên gia khác.

Tập thể tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn đối với các chuyên gia và cơ quan trên.